ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 123, Aralık 2021, s. 206-224

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.54206>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
15.11.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2021

Dr. Öğr. Üyesi Mehriban ALİYEVA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü
maliyeva0604@gmail.com
Orcid: 0000-0001-9762-6146

FREDERİC CHOPİN'İN MİNYATÜRLERİNDE MAZURKALAR

Öz

Chopin, romantik çağ müzik literatürünün oluşumuna ve gelişimine önemli katkılar sağlamış olan önemli bir bestecidir. Besteci, çoğu çağdaşının aksine, neredeyse sadece piyano için besteler yapmıştır. Chopin'in eserleri, hem sanatçılar, hem de öğrencilerin repertuvarında özel bir yere sahiptir. Bununla birlikte, bestecinin eserleri, dünyanın önde gelen ünlü uluslararası yarışmalarına ve üniversitelerin öğretim programlarına dahil edilmiş, özellikle büyük formulu eserleri çok sayıda araştırmaya konu olmuşlar. Buna karşın Chopin'in sanatsal çalışmalarının merkezinde yer alan ve performans programlarında sıklıkla yer verilen piyano minyatürlerinden mazurkalar, gerek yurtdışında, gerekse Türkiye'de eğitsel ve müzikolojik bağlamda kapsamlı biçimde yeterince incelenmemiştir. Bu bağlamda çalışmada, Chopin'in romantik minyatür türünün parlak danslarından olan Mazurka La Minör Op.68 No.2 ve Fa Majör Op.68 No.3 eserleri incelenmiştir. Bu amaçla; Frederic Chopin'in hayatı, piyano müziği ve minyatürler, Chopin'in müziğinde minyatürler ve mazurkalar başlıkları altında kavramsal ve tarihsel bir çerçeve sunulmuş, adı geçen iki eser görsel örneklerle desteklenerek teknik ve müzikal açıdan analiz edilmiş ve mazurkaların icra ve pratik sürecine katkı sağlayacağı düşünülen bazı öneriler paylaşılmıştır. Çalışmanın literatürdeki önemli bir açığı tamamlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, sunulan tarihsel, kültürel ve müzikal çerçevenin eğitimcilere, öğrencilere ve piyanistlere icra ve pedagojik açılardan bazı ipuçları sunması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Chopin, Minyatürler, Mazurka La Minör Op.68 No.2, Mazurka Fa Majör Op.68 No.3, Analiz.

MAZURKAS IN FREDERIC CHOPIN'S MINIATURES

Abstract

Chopin is an important composer who made important contributions to the formation and development of the romantic era music literature. The composer, unlike most of his contemporaries, composed almost exclusively for piano. Chopin's works have a special place in the repertoire of both artists and students. At the same time, the composer's works have been included in the world's leading international competitions and universities' curricula, and especially his large-form works have been the subject of numerous studies. However, mazurka piano miniatures, which are at the center of Chopin's artistic works and frequently included in performance programs, have not been studied extensively in terms of educational and musicology, both abroad and in Turkey. In this context, in this study, Mazurka A Minor Op.68 No.2 and F Major Op.68 No.3, which are among the bright dances of Chopin's romantic miniature genre, were examined. For this purpose, a conceptual and historical framework is presented under the titles of Frederic Chopin's life, piano music and miniatures, miniatures and mazurkas in Chopin's music, the two works mentioned were analyzed technically and musically by supporting them with visual examples, and some suggestions that are thought to contribute to the execution and practice process of mazurkas are shared. It is thought that the study will fill an important gap in the literature. In addition, the presented historical, cultural and musical framework is expected to offer some clues to educators, students and pianists in terms of performance and pedagogy.

Keywords: Chopin, Miniatures, Mazurka A Minor Op.68 No.2, Mazurka F Major Op.68 No.3, Analysis.

GİRİŞ

Müzik tarihinde romantik dönem önemli bir yere sahiptir. Romantizm akımının temel düşünceleri, diğer sanat alanlarıyla karşılaştırdığımızda, en yoğun biçimde müzik sanatında kendine yer bulmuştur. Müzik tarihinde 19. yüzyıl romantizm çağı olarak kabul edilir. Romantizm akımı 1820'lerde edebiyat, resim ve tiyatrodaki çeşitli akımlarla yakın ilişki içinde şekillenmiş ve 19. yüzyıl boyunca gelişmiştir. Edebiyatta ve resimde romantik akımın tarihsel süreci kısa sürmesine karşın müzik alanında özellikle Avrupa'da müzikal romantizmin ömrü oldukça uzun sürmüştür. Bunun sebebi; romantizm akımını temsil eden başlıca karakterlerin en çok müzik sanatında kendine yer bulabilmiş olmasıdır. "Müzik sanatında "romantik" terimini ilk kez besteci ve müzik eleştirmeni E. T. A. Hoffmann kullanmıştır. Onun Undine (1816) adlı masalsı operası, romantik akımın ilk örneklerindendir. Hoffmann'a göre romantik ifadeyi en çok müzik sanatı dile getirmiştir" (Say, 2005, s. 169).

Bu dönemde, özellikle bestecilerin iç dünyasını derinden yansıtan döneme özgü müzik türleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra romantik dönem bestecileri literatüre farklı formlarda birçok eser kazandırmıştır. Bu besteciler arasında en dikkat çeken ise F. Chopin'dir. Bestecinin eserleri günümüzde dahi piyanistlerin repertuvarlarında yer almakta ve piyano pedagogları tarafından eğitim süreçlerinde yoğun biçimde kullanılmaktadır. Ancak bu ilgiye karşın

Chopin'in muazzam literatüründe hala farklı perspektiflerden çözümlenmesi gereken bazı eserlerin olduğu söylenebilir. Diğer taraftan piyanistlik becerilerini geliştirmenin temel kriterlerinden biri şüphesiz ki pratiktir. Ancak sadece pratik çalışmalar, bu becerilerin çok yönlü geliştirilmesini sağlamak için yeterli olmayabilir. Eğitim sürecinde teknik ve müzikal çalışmaların yanı sıra piyanist adaylarına entelektüel bir bakış açısının da kazandırılması gerekir. Bu bağlamda, Chopin'in eserlerinin ve yaratıcılığının çözümlenmesi, romantik çağın sanatsal ve üslupsal özelliklerinin anlaşılabilmesine ve bu yolla öğrencilerin entelektüel bakış açılarının geliştirilebilmesine katkı sağlayacaktır. Yukarıdaki görüşler doğrultusunda bu çalışmada romantik dönemin en parlak temsilcisi olan Chopin'in hayatı ve müziği bütüncül bir bakış açısıyla serimlenmiş, Mazurka La Minör Op.68 No.2 ve Mazurka Fa Majör Op.68 No.3 minyatürlerinin analizleri yapılmıştır. Çalışmanın, piyano eğitimcileri ve piyanist adayları için müzikal ve pedagojik pratiklerin geliştirilmesi bağlamında katkı sağlaması beklenmektedir.

FREDERIC CHOPIN'İN HAYATI

Frederic Chopin, Varşova yakınlarında Zelazowa-Wola kasabasında 1810 yılında doğmuştur. Annesi J. Krzyżanowska Polonya asıllı soylu bir aileden gelmiştir. Babası Nikolas Chopin ise Fransız asıllıdır ve Varşova lisesinde Fransız dili ve edebiyatı öğretmenisi olarak çalışmıştır. Annesi piyano ve vokal müzikle, babası ise keman ve flütle ilgilenmiştir. Ailesinin müzikle yakın ilişkisinden dolayı Frederic'in müziğe karşı duyarlılığı ve eşsiz yeteneği erken çocukluk döneminde kendini belli etmiştir. Çocukluğundan itibaren çevresinde Polonya halk şarkıları ile büyüyen Chopin, ilk müzik derslerini annesinden almıştır. Chopin'in müziğe yatkınlığı bestecinin anılarından şu sözlerle aktarılmaktadır; “Annemi piyano çalarken dinledim, dizlerine sarıldım, sonra gece yataktan fırladım ve gün içinde duyduğum melodilerin notalarına doğru enstrümanda yol aldım” (Kremlyov, 1971, s. 30).

Chopin'in ilk öğretmeni seçkin Çek piyanist ve besteci Wojciech Zywny olmuştur. Öğretmeni, Frederic'e Bach ve Mozart sevgisini aşılamıştır. Mozart'ın romantizm ruhlu yapıtları Chopin'in her zaman ilgi odağı olmuştur. Frederic'in besteleme deneyimleri de çok erken yaşlarda başlamıştır. Çocukluk dönemi bestelerinin tamamı günümüze kadar ulaşmasa da bu eserlerden bazıları 1817 yılında yayınlanmıştır. Yedi yaşında bestelediği ilk eseri Sol Minör Küçük Polonez, Varşova basınında büyük yankı uyandırmıştır. Pamietnik Warszawski dergisinde bu başarıdan; “Polonya'nın bu dansının bestecisi henüz sekiz yaşını doldurmamış...bu gerçek bir müzik dehasıdır” diye bahsedilmiştir (Tomaszewski, 2011, s. 20). Frederic'in başarısı o kadar büyük olmuştur ki, 12 yaşına geldiğinde Zywny, Frederic'e daha fazlasını öğretmeyeceğini söyleyerek ona ders vermeyi bırakmıştır. Bu yıllarda Chopin, müzik eğitiminin yanı sıra iyi bir genel eğitim almış, şiirler yazmış, resimler çizmiş, Fransızca ve Almanca öğrenmiştir.

1823 yılının eylül ayında Chopin, Varşova Lisesi'nden başarıyla mezun olmuştur. Gençliğinde, keskin zekası, gözlemi ve merakı ile birçok insandan farklı bir karakter sergilemiştir. Bu yıllarda bestecinin çok yönlü yetenekleri de ortaya çıkmıştır. Örneğin; edebiyat öğretmeni ve lise yöneticisi olan S. Linde'nin portresini çizmiş ve portre günümüze kadar korunmuştur. Chopin, çocukluğundan itibaren halk müziğine karşı ilgi duymuştur. Özellikle lise yıllarında, babası ile çıktığı yürüyüşlerde sokaklardan gelen halk müziği ezgilerini dikkatle dinlemiştir. Yaz aylarında lise arkadaşlarıyla birlikte tatil yaparken halk dansı gecelerine ve halk müziği etkinliklerine katılmıştır. Yıllar içinde halk müziği, Chopin'in besteciliğinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu yıllarda çalışmalarını sürdürmüş, Polonya'nın kültürel özelliklerini

ve tarihini derinlemesine incelemiş, şiirler yazmaya ve portreler çizmeye devam etmiş, küçük çaplı tiyatro müzikleri bestelemiş, farklı bölgelerdeki halk danslarını izleme fırsatı bulmuş ve bu sayede bilgisini ve tecrübesini arttırmıştır.

Chopin'in bestecilik sürecinde, 1826-1829 yıllarında liseden sonra devam ettiği Varşova Konservatuvarı'nda aldığı eğitim etkili olmuştur. Bu okulda öğretmeni olan profesör J. Elsner, bestecinin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Chopin'in ilk profesyonel bestecilik deneyimleri, Polonya yaşamını anlatan ve halk şarkılarını andıran mazurka, polonez, vals dansları ve lirik duygulu noktürnlerden oluşan minyatürlerdir. Besteci bu küçük formlu eserlerin yanı sıra varyasyonlar, fanteziler ve rondolar gibi büyük formlu eserler de yazmıştır. Konservatuvar eğitimi yıllarında Mozart'ın Don Juan Operası'ndan La ci darem la mano teması üzerine Op.2 Si Majör Varyasyonu, Op.68 La Minör Mazurka, Si Majör Ecossaises, Polonya Temaları Üzerine Rondo à la Krakowiak, Polonya temaları üzerine Fantezi ve Op.2 Fa Majör Varyasyonu yazmıştır. Ayrıca, öğretmeni Prof. Elsner'e Op.4 Do Minör Sonat'ını ithaf etmiştir.

Chopin, konservatuvar eğitimi süresince olağanüstü bir performans göstermiştir. Öğretmeni Elsner, bestecinin mezuniyet belgesine "Chopin inanılmaz bir yetenek, bir müzik dehasıdır" (Web 2-Ponyatovskaya) notunu düşerek öğrencisinin sıra dışı performansını değerlendirmiştir. Daha sonra Chopin, 1829 yılında Fa Minör ve 1830 yılında Mi Minör Piyano ve Orkestra için Konçertosunu bestelemiştir. Bu eserler, bestecinin şöhretinin daha da artmasına katkı sağlamıştır. Mi Minör Konçertosu bestecinin anavatanından ayrılmadan önceki son eseridir. Konservatuvar yıllarında Varşova'nın sanatsal hayatı, müzisyene birçok izlenim fırsatı sunmuştur. İtalyan ve Polonya ulusal operalarının sergilendiği konserler, N. Paganini ve J. Hummel'in turneleri Chopin'e ilham vermiştir. Chopin, Paganini'yi hayranlıkla dinledikten sonra, 1829 yılında ona ithafen bestecinin Venedik Karnavalı Varyasyonları'nın teması üzerine "Paganini'nin Hatırası" adlı eserini bestelemiştir (Kremlyov, 1971).

Chopin icracılık yeteneğini geliştirmek için Viyana'ya geçmiştir ve verdiği konserlerle burada virtüöz bir piyanist olarak tanınmıştır. Birçok müzisyen ve eleştirmenle tanışmıştır. Besteleri, dönemin romantik bestecilerinin dikkatini çekmiştir. Örneğin R. Schumann, Chopin'in *La ci darem la mano Çeşitlemeleri*'ni dinledikten sonra "Şapkaları çıkartın baylar, işte karşınızda bir dahi var..." demesi ve daha sonra "Chopin, zamanımızın en onurlu şiirsel ruhunu taşıyor" şeklindeki yazısı ile Chopin'in yaratıcılığına hayranlığını belirtmiştir (İlyasoğlu, 2001, s. 102). Bu tecrübeler, bestecilik hayatında yeni ufuklar açmış ve bu sayede farklı türlerde çarpıcı eserler üretmiştir.

Sanat alanında çok yönlü bir özelliğe sahip olan Chopin aynı zamanda Polonya'nın en entelektüel eğitimli insanlardan biri olmuştur. Sanatın edebiyat, resim, tiyatro gibi farklı alanlarıyla yakından ilgilenmiştir. Bestecinin arkadaşları arasında müzisyenlerin yanı sıra yazarlar ve fotoğraf sanatçıları da yer almıştır. Bu yıllarda Chopin'in karikatür sanatına ilgisi artmış ve bu ilgi hayatı boyunca sürmüştür. Avrupa'nın Leipzig, Prag, Viyana, Dresden gibi kentlerine seyahat etmiş ve bu kentlerdeki sergileri ve müzeleri gezmiştir. Gittiği tüm şehirlerdeki sanat galerileri bestecinin ilgisini çekmiştir ve duygularını anlatan bazı notlar almıştır (Tomaszewski, 2011). Örneğin bir mektubunda Dresden Galerisi ile ilgili olarak "Bana öyle geliyor ki, orada gördüğüm tablolardan müzik sesleri duyuyorum" notunu düşmüştür (Tomaszewski, 2011, s. 12).

1830'lu yıllar Chopin'in hayatında önemli olayların yaşandığı bir dönemdir. Besteci, piyano öğretmeni Elsner, ailesi ve arkadaşlarının iknası sonucunda ikinci kez Viyana'ya

gitmiştir. Viyana turnesinde Polonya ayaklanmasının başladığını öğrenmiştir. Vatansever olan besteci, bu tarihten sonra Polonya'ya dönememiş ve arkadaşlarının yanında vatani için mücadele edememenin üzüntüsünü yaşamıştır. İçinde bulunduğu çaresizlik ve sonrasında Polonya'nın düşüş haberi besteciye derinden etkilemiştir. Polonya'nın trajedisi, anavatanına geri dönmenin imkansızlığı ve umutsuzluk Chopin'de bir travma yaratmıştır. İçinde bulunduğu dramatik ruh hali bestecinin yaratıcılığına da yansımış ve bu dönemde Do Minör İhtilal Etüdü, Sol Minör Ballad, Si Minör Scherzo ve Re Minör Prelüd eserlerini bestelemiştir. Chopin'in çalışmalarına yansıyan devrimci ruh hali Schumann'ın da dikkatini çekmiştir. Schumann, Chopin'in bu dönem eserlerine ilişkin görüşlerini; “çiçekler içinde saklanmış silahlar” (Web 7-Butenko) ve “Chopin, Beethoven ruhunu konser salonuna taşımıştır” (Web 1-Zenkin) şeklinde ifade etmiştir.

Chopin'in sonraki yaşamı, 1831'de kendini bulduğu Paris ile bağlantılıdır. Chopin, geçici olarak gittiği Paris'de hayatının sonuna kadar kalmıştır. Tanınmış genç bir besteci ve piyanist olarak Paris'e yerleşen Chopin, kısa sürede yeteneğini kabul ettirmiştir. Chopin, sanat yaşamının bu coşkulu merkezinde Mendelssohn, Liszt, Paganini, Berlioz ve Bellini gibi ünlü müzikçilerin beğenisini ve dostluğunu kazanmıştır. Aynı zamanda Heine, Mickiewicz, Hugo, Balzac, Sand gibi yazarlarla ve Delacroix gibi ressamlarla tanışmıştır. Paris'deki yaşamı ve izlenimleri, bestecinin edebi ve sanatsal yönünü zenginleştirmiştir (Say, 1994). Chopin, bu yıllarında çoğu günümüze kadar ulaşan mazurkalar, polonezler, valsler, noktürnler ve prelüdlere içeren minyatür türünde küçük formu eserlere odaklanmıştır (Konen, 1981).

Chopin, belli bir dönem Almanya'da da yaşamıştır. 1831 yılında Münih'te resmi törende konser vermiş, birçok müzik severlerin yanı sıra Schumann, Clara Schumann ve Hans von Bülow gibi Alman müzisyenler tarafından büyük ilgi görmüştür. Aynı zamanda müzik yayınları ve monografik çalışmalar sayesinde Chopin Almanya'da geçmişin en büyük klasiklerinden biri olarak tanınmıştır (Web 2-Ponyatovskaya). 26 Şubat 1832'de Fransa'daki büyük Pleyel Konser Salonu'nda Kalkbrenner'le birlikte 'Grande Polonaise précédée d'une Introduction et d'une Marche', Piyo ve orkestra için Fa Minör Konçerto ve Mozart Temaları Üzerine Varyasyonlar'ı seslendirmiştir. Dinleyenler arasında bulunan Liszt, bestecinin performansını, “Zarif, kolay ve net bir çalışma var. Yine, piyanosundan çıkardığı tatlı ve melodik sesler, mavi bakışlarına benziyor” (Saydam, 1982, s. 58) sözleriyle ifade etmiştir. Chopin, bestecilik ve piyanistlik becerilerinin yanı sıra mükemmel bir öğretmen olmuştur. Paris Konservatuarı'nda Moscheles, Herz ve Kalkbrenner'in öğrencilerinin becerilerini geliştirmiş ve profesyonel müzisyenliğe ulaşmalarına yardımcı olmuştur.

Chopin, 1836 yılında Fransız yazar Georges Sand (Aurore Dudevant) ile tanışmıştır. Yazarın kıvrak zekası, atak fikirleri, özgün davranışları bestecide ilgi uyandırmıştır. Sonraki yıllarda ikilinin ilişkisi aşka dönüşmüş ve bu aşk 1847'ye kadar sürmüştür. Chopin, bu yıllarda, geçirdiği verem hastalığına rağmen çalışmalarına devam etmiş, Polonezler Op. 40 ve Prelüdlere Op. 28 albümlerini, Do Diyez Minör Scherzo, Fa Majör Ballad, Op.41.2 Mi Minör Mazurka ve Si Bemol Minör Sonat'ını yazmıştır. Chopin'in George Sand ile birlikte olduğu yıllar, en duyarlı ve en verimli yapıtlarının ortaya çıktığı dönemdir. Sand'dan ayrıldıktan sonra, birkaç vals ve mazurka dışında hemen hemen hiçbir eser bestelememiştir (İlyasoğlu, 2001).

Besteci 1848 yılında İngiltere ve İskoçya turnesine çıkmış, bu ülkelerde konserler ve dersler vermiştir. Ancak bu geziler ve kötü iklim hastalığını daha da hızlandırmıştır. Chopin'in Londra'dan gelen mektupları onun kasvetli ruh halini ve çoğu zaman çektiği acıyı yansıtmıştır.

Örneğin arkadaşlarından birine yazdığı mektubundaki şu sözler bestecinin o dönemki ruh halini açık biçimde göstermektedir; “Londra atmosferine bir türlü alışamıyorum. Davetler, akşam misafirlikleri, tüm bunlar benim hayatım ve bunlar bende ağırlık yaratıyor. Bir haftadan uzun süren kapalı hava bana zarar veriyor. Artık endişelenemiyorum ya da sevinemiyorum, hiçbir şey hissetmemeye başladım. Böyle bir hayat için sanki gücüm kalmamış” (Galaçkaya, 1983, s. 476). Besteci, 16 Kasım 1848’ de Londra’da, Polonya göçmenleri yararına düzenlenen bir yardım konseri sırasında fenalaşmış ve konseri yarıda bırakmıştır. Bu konser, Chopin’in halk önünde verdiği son konser olmuştur.

Chopin, hastalığının ağırlaşması üzerine Paris’e geri dönmüştür. Bestecinin son eseri, artık kendisinin çalamadığı Fa Minör Mazurka Op.68 No.4 olmuştur. Besteci 17 Ekim 1849’da Paris’de vefat etmiştir. Vefatından sonra kalbi, vasiyeti üzerine Varşova’nın merkezinde bulunan St. Çapraz (Kutsal Haç) Kilisesi’ne konmuştur. Ayrıca, 1932 yılında Chopin’in Jelazowa Wola’da doğduğu ev müzeye dönüştürülmüştür. Chopin’in vasiyeti derin anlamlarla doludur. Chopin, hayatının neredeyse yarısını Fransa’da geçirmiştir. Fransa halkının vatanseverliğini her zaman takdir etmekle birlikte bestecinin kalbi Polonya için her zaman elinden gelenin en iyisini yapmak için atmıştır. Chopin, ülkesinin ve halkının tarihini, yaşamını, sanatını yücelten, tüm dünyayı lirik hisler içinde algılayan samimi, romantik, ulusal bir halk sanatçısı olmuştur. Chopin’in cenazesinde, 1840 yılında bestelediği en trajik eserlerinden biri olan İkinci Si Bemol Minör Sonat’ının üçüncü bölümü (Cenaze Marşı) ve besteci tarafından çok sevilen Mozart’ın Requiem’i seslendirilmiştir (Bryantseva, 2014).

Chopin’in yaratıcılığı dönemi çok sayıda bilimsel çalışmanın konusu olmuş ve nesiller boyu sanatçılar için değişmez bir ilham kaynağı haline gelmiştir. Chopin’in çalışmalarının birçok kuşak müzisyen üzerinde büyük etkisi olmuştur. 1927’den günümüze Varşova’da her 5 yılda bir Uluslararası Chopin Piyano Yarışması düzenlenmektedir. Fransa, Çek Cumhuriyeti, Almanya ve Avusturya’da Chopin toplulukları kurulmuştur. Ayrıca, 1934’te kurulan Chopin Enstitüsü ve 1950’de kurulan Chopin Derneği sayesinde büyük bestecinin ismi yaşatılmakta ve düzenlenen etkinlikler yoluyla yeni nesillere ilham vermektedir (Web 4).

PIYANO MÜZİĞİ ve MİNYATÜRLER

Piyano Müziği

Müzik tarihinde romantik dönemin en parlak temsilcisi ve çağının olağanüstü piyano virtüözü olan Chopin, yalnızca Polonya müzik kültürünün olgunlaşmasında değil, dünya piyano literatürünün zenginleşmesinde de etkili olmuştur. Besteci, bütün hayatı boyunca ağırlıklı olarak piyano müziğinin yanı sıra piyano, keman ve çello için trio, Polonez Op.3 ve piyano ve çello için duo, şan ve piyano için 20’ye yakın romans bestelemiştir. Besteci sadece piyano müziği üzerine odaklanmasına karşın ismi Mozart, Beethoven, Bach gibi büyük besteciler ile birlikte anılır. Chopin, genellikle klasik kural ve düzenlemelere bağlı kalmayan gerçek bir yenilikçi besteci olmuştur. Chopin’in besteleme tekniği birçok yönden onun döneminde benimsenen kural ve tekniklerden farklılaşmıştır. Liszt’in ifadesiyle; “Chopin eserleri yaygın ve popülerdir. Doğasında son derece bireysel romantik bir duygu vardır. Her ne kadar kurallara, rutinlere uymaya çalışsa da güçlü fantezi dolu eserleri özgürlük içinde daha güçlü dümensiz yelkenlere yol açar” (Liszt, 1956). Her bir eserinde farklı şekillerde işlenen tınısal özellikler ve hayal gücünü yansıtan özgünlük müzik dünyasının büyük ilgisini kazanmıştır. Chopin’in sanatsal dünyasında evrenselcilik dikkat çeker. Eserlerinde, en derin psikolojik ve samimi lirizm, sürekli bir nesnel yaşam gerçekliği duygusu ve bireysel ruh hallerini inceliklerle birleştirmiştir. Ayrıca,

müzik dilinin yenilikçi karakteristik özelliğini diğer dönem bestecilerinin özellikleri ile sentezlemiştir. Chopin, eserlerinde örneğin Beethoven'ın senfonizminin ilkelerinden yararlanmış ve minyatürlerinde Bach'ın doğaçlama yaklaşımından esinlenmiştir. Aynı zamanda, eserlerinde Mozart'a özgü olan orantıların mükemmelliği de görülür. Bestecinin tüm çalışmalarının merkezinde, Polonya halk kültürü ve anavatan sevgisi yer alır. Besteci bu temalara ilişkin duygularını sanatsal ve tükenmez hayal gücü ile müziğine yansıtmıştır. Ayrıca, Slav modal ve tonal unsurlarını Batı müziği sanatına tanıtan bestecilerden biridir. Chopin'in bu bakış açısı ile ürettiği eserler, romantik dönem müziğinin gelişmesinde oldukça etkili olmuştur.

Dünyanın en büyük melodik bestecilerinden biri olarak görülen Chopin, orijinal müzik türlerinin yaratıcısı olarak bilinir. Mazel'in (1971) vurguladığı üzere; Chopin melodi ve armoninin inanılmaz kombinasyonunun yaratıcısıdır. Bu yeteneğinin yanı sıra Chopin'in müziğinde ritmik yaratıcılık, özgürlük, derin içsel mantık, müzikal düşüncelerin gelişimi ve tüm bunların bir uyum ve orantıyla yan yana geldiği görülebilir. Besteci, tamamen kendine özgü ve zengin ritmik, armonik ve melodik müzik dili olan bağımsız müzik formları geliştirmiştir. Balad, scherzo ve fantezi türünü, geleneksel kullanımdan farklı olarak serbest bir form şeklinde kullanmıştır. Prelüdü, bir giriş parçası yerine bağımsız bir parça olarak geliştirmiştir. Noktürn ve impromptu türlerini şiirselleştirmiş ve dramatize etmiştir. Ayrıca, mazurka, polonez, vals gibi dans türlerini müzik dünyasına kazandırmıştır. Romantik döneme kadar yalnızca teknik gelişim için önemli görülen etüd türünü farklı şekilde ele alarak bir konser parçası gibi işlemiş ve bestelediği konser etüdüleriyle yeni virtüöz tekniğinin özünü ortaya koymuştur. Chopin'in sonatları ve konçertoları, kavramsal yapısı ve gelişim yoğunluğu açısından senfonilere eşdeğerdir.

Chopin, yaratıcılığını ağırlıklı olarak piyano müziği çerçevesiyle sınırlamıştır. Besteci, diğer bestecilerin müzik sanatının çeşitli alanlarında birçok enstrümantal müzik türü üzerinde çalışarak elde ettikleri zirvelere ve sanatsal çok yönlülüğe tek başına piyano ile ulaşmıştır (Galaçkaya, 1983). Chopin'in piyano eserlerinin tür ve biçim özellikleri, romantik dönemin başlıca karakteristik unsurlarını yansıtır. Eserlerinin çoğunluğunda piyano enstrümanının teknik ve ifade özelliklerini parlak bir şekilde ortaya koymuş, piyanoyu adeta bir orkestra olarak işlemiştir. Rubinstein'in ifadesiyle "Chopin piyanonun kalbidir, rapsodisidir, ruhudur" (Galaçkaya, 1983, s. 479). Chopin'in bestelediği mazurkalar, polonezler, baladlar, noktürnler, etütler, scherzolar, valsler vb. çeşitli formlardaki sayısız piyano eseri herkes tarafından başyapıt olarak kabul edilmiştir. Chopin yapıtları birçok editör tarafından basılmıştır. Her biri alana farklı açılardan katkı sağlamıştır. Chopin'in kendisi dışında, eserlerinin ilk editörü, aynı zamanda en parlak yorumcularından biri kabul edilen F. Liszt'dir. Sonraki yıllarda I. Paderewski, I. Hoffman, A. Korto, A. Rubinstein, K. Zimerman, P. Badura-Skoda, L. Bronarski ve J. Turczynski tarafından baskılar yayınlanmış ve bu baskılar piyanistler tarafından kabul görmüştür. Romantik dönemde, müzik eserlerinin farklı versiyonlarda yayınlaması oldukça yaygın bir gelenektir. Chopin'in piyano müziği, birçok besteci tarafından keman, flüt, akordeon, balalayka, oda müziği, bando ve orkestra için düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler arasında Piyano ve çello ile piyano ve keman düzenlemeleri dikkat çekmektedir. En çok düzenlenen eseri ise Si Bemol Minör Sonat'ının üçüncü bölümüdür. Bu düzenlemenin yaklaşık 400 transkripsiyonu mevcuttur. Ayrıca, Etüd, Polonez, prelüd, mazurka türünde farklı eserlerinin de düzenlemeleri de yapılmıştır (Tomaszewski, 2011).

Chopin'in yapıtları melodi, armoni, yeni ritmik kalıplardan oluşan Avrupa müziği ve folklor tınılarıyla, halk danslarıyla formüle edilen Polonya müziği başlıkları altında iki grupta

incelenebilir. İlk grup etütler, prelüdlar, baladlar, scherzolar, noktürnler, rondolar, piyano ve orkestra için konçertolar vb. eserleri içerir. Diğer grupta ise özellikle şiirselleştirilmiş mazurkalardan, valslerden ve kahramanlık-dramatik içerikli ulusal destansı polonezlerden oluşan minyatürler yer alır. Aşağıdaki bölümde, minyatür kavramı kısaca açıklanmış, Chopin'in hayatı boyunca bestelediği minyatürler arasında yer alan Mazurka La Minör Op.68 No.2 ve Mazurka Fa Majör Op.68 No.3 eserleri teknik ve müzikal açıdan incelenerek serimlenmiştir.

Minyatür

Müzik tarihinin çok çeşitli türleri arasında minyatürler öne çıkmıştır. Fransızca bir kelime olan minyatür 'minimum' anlamına gelir. Minyatür kelimesinin kökeni oldukça eskilere dayanmaktadır. Antik çağda, fil kemikleri, deniz kabukları, metaller, mücevherler üzerinde küçük resimsel görüntülere minyatür adı verilmiştir. Minyatür kavramı, müzikal ve edebi tür olarak ilk kez 19. yüzyılda kullanılmıştır. Günümüz müzik sanatında da oldukça yaygın olan minyatür türünün çiçeklenmesi, müzikal romantizm dönemi ile ilişkilidir. Solo çalgı, orkestra, oda müziği gibi farklı alanlar için bestelenen minyatürlerin sanatsal bir fenomen olması romantik dönemde gerçekleşmiştir. Halk sanatına olan ilgi, müzikal romantizmin son derece karakteristik özelliğidir. Halk kültürünün edebi dilini zenginleştiren ve güncelleyen romantik şairler gibi, besteciler de, doğa, sevgi, aşk, hasret gibi genel temaların yansırı yaygın olarak ulusal kültüre dönmüştür. Ulusal kültürel unsurları somutlaştırarak folklorik tonlamaların ve ritimlerin merkeze alındığı besteler sayesinde Avrupa müziğinin içeriği önemli ölçüde değişmiştir.

Müzik sanatında minyatür, icra edilen küçük bir parça olarak adlandırılır. Minyatür türü, küçük formlu olmasına karşın, sunduğu zengin ifade olanakları, farklı müzik biçimleri ve esneklik gibi özellikleri ile sanatsal ifade bağlamında güçlü bir potansiyele sahiptir. Minyatürler sadece enstrümantal ve vokal değil, aynı zamanda orkestral da olabilir. Küçük formlu her eser bir minyatür olarak adlandırılmaz. Minyatürler büyük fikirlerin, küçük bir alanda toplanmasıdır. Zenkin'in (2019, s. 5) ifadesiyle minyatür, "yaşanan zamanın anlık duraksamasıdır". Minyatürde göreceli basitlik, farklı türlere yakınlık, şarkı, dans, orijinal bir karakter yaratma yeteneği değerlidir. Besteciler genellikle minyatürleri albümler halinde düzenler, böylece çeşitli parçalar kompozisyon ve dramatik mantıkla birbirine bağlanır. Minyatür; romans, prelüd, noktürn, dans, etüt gibi eserlerden oluşur. Konserlerde, genellikle minyatürler birleştirilerek albüm veya programlı müzik şeklinde icra edilir.

Schubert, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Brahms, Grieg, Glinka, Dargomyzhsky, Mussorgsky, Borodin, Lyadov, Rachmaninov, Skryabin gibi birçok besteci minyatür türünde eserler yazmıştır. Minyatürlerin müzikal ve formlar yapısı çeşitlilik gösterir. Genellikle bu tür eserler lied formunda veya üç bölümlü rondo formunda yazılır. Minyatürler bağımsız parçalar olmakla birlikte albüm şeklinde de olabilir. Schumann'ın "Karnaval", "Kelebekler", "Albümünden yapraklar", Mendelssohn'un "Sözsüz Şarkılar", Çaykovski'nin "Çocuk Albümü", Bizet'in "Çocuk Oyunları", Debussy'nin "Çocuk Köşesi", albümlere örnek olarak verilebilir. Ayrıca minyatür türü, noktürn, bagatelle, balad, toccata, barcarole, mazurka, prelüd gibi farklı başlıklar altında da karşımıza çıkabilir.

Romantizmde yaygınlaşan müzik türleri arasında piyano minyatürlerinin özel bir yeri vardır. Romantik bestecilerin minyatürleri, oda müziği, keman, viyolonsel gibi çalgılar yerine özellikle piyano üzerine yoğunlaşmıştır. Çünkü, piyano minyatürü, bestecilerin müzikal yaratıcılığını en iyi şekilde aktarabilmek için başvurdukları başlıca türlerden biridir. Romantik

dönemde minyatür türünde eser veren besteciler arasında özellikle F. Chopin öne çıkmaktadır.

CHOPIN'İN MÜZİĞİNDE MİNYATÜRLER VE MAZURKALAR

Minyatürler

Minyatür türü Chopin'in yaratıcılığında büyük bir yer kaplar. Gerçekliğin ayrılmaz bir olgusu, minyatürün önemli bir niteliğidir. Chopin'in minyatürleri, büyük formu eserlerle denk görülebilir. Çünkü Chopin; bu eserlerin ifade olanaklarını önemli ölçüde genişleterek, onları konser eserlerine dönüştürmüştür. Chopin'in müziğinde, daha öncesinde küçük formu bir yapıya sahip olan prelüd, mazurka, vals, polonez, etüt gibi türler değer kazanmış ve minyatür bir tür olarak ortaya çıkmıştır. Besteci, küçük boyutlu ve sade biçimli bir sanat eseri olan minyatürlerinde, müzikal resimlerin özelliklerini, belirli bir anın izlenimlerini ve ruh halini parlak bir ifadeyle aktarmıştır. Chopin; mazurka, polonez, krakowiak, vals gibi Polonya danslarına dayanan yeni bir romantik minyatür türünü ortaya koymuştur. Chopin'in müziğinde minyatür türü, yalnızca bu sayılan türler şeklinde değil büyük eserlerde de karşımıza çıkar. Örneğin, Si Bemol Minör Sonat'ın final bölümü minyatür türü görülebilir. Chopin'in minyatürlerinde, bestecinin üslubunun özgünlüğü, müzikal görüntülerin parlaklığı, duygusal zenginliği, her bir ayrıntının uyumlu mantığı, mükemmel bir şekilde birleştirilmiştir. Kısa bir ifadeyle minyatür, F. Chopin'in birçok yapıtına nüfuz etmiştir (Prihodovskaya, 2013). Chopin'in minyatürlerinde ülkenin temel kimliğinin bir parçası olan mazurka danslarının ayrı bir yeri vardır.

Mazurkalar

“Piyanom mazurlardan başka bir şey duymuyor” (Web 3-Bielecki)

Ulusal bir Polonya dansı olan Mazurka (mazurek), Polonyanın Mazovia eyaletinde çiftlerin kendine özgü serbest ayak ve topuk vuruşlarıyla, geleneksel olarak gayda müziğinin eşliğinde daire oluşturarak yaptıkları $\frac{3}{4}$ 'lük ölçü sayısında bir dans türüdür. 17. yüzyılda Mazovia'nın köylü yaşamında yer edinen mazurka dansı yıllar içinde sınırlarının ötesine geçmiş ve özgün yapısını günümüze kadar korumuştur. 'Mazurka' kavramı, sadece köy müziğini değil, aynı zamanda şehir danslarını ve farklı yerel tatlara sahip çeşitli türlerde dansları da içerir. Parlak bir ulusal kimliği temsil eden mazurka saray kültüründen uzak bir şekilde gelişmiştir. Bununla birlikte mazurka, 19. yüzyılda, ulusal kurtuluş hareketleri çağında, profesyonel müziğe girebilen ve klasik türlerle eşit haklar kazanabilen bir halk dansı olmuştur. Bu dönemde özellikle Rusya ve diğer Avrupa ülkelerinde balo salonu dansı olarak yaygınlaşmıştır. J. Elsner, K. Kurpiński, M.K. Oginsky, F. Ostrovsky, M. Shimanovskaya, Glinka, Çaykovski, Rachmaninov, Skryabin gibi bestecilerin mazurka besteledikleri bilinmektedir.

Sonraki yıllarda Chopin tarafından bestelenen mazurkalar, bu dansların değişim ve gelişiminin zirvesi olmuştur. Chopin'in mazurkalarının stilistik ve müzikal özellikleri, geleneksel çeşitlilikten farklı olarak, aslında tamamen kendine ait ayrı ve yeni bir mazurka türü yaratmıştır. Mazurkalara daha fazla ahenk katarak, onları geleneksel danslardan teknik bağlamda daha ilginç hale getirmiştir. Bununla birlikte, Chopin orijinal mazurkanın bazı yönlerini değiştirirken birçoğunda da geleneksel mazurka danslarında görülen sık tekrarları ve ritmik figürleri korumuştur. Chopin mazurkalarını bestelerken üç kaynaktan ilham almıştır. Birincisi, 18. yüzyılın sonuna kadar var olan geleneksel mazurkalar, ikincisi balo salonu dansı gelenekleri, üçüncüsü ise halk müziğidir. Chopin, hayatı boyunca bestelediği eserlerde mazurkaya her zaman yer vermiştir. Besteci, 1825'ten 1849'a kadar yaklaşık 60'a yakın

mazurka bestelemiştir. Bestecinin hayatta olduğu dönemde Op. 6, 7, 17, 24, 30, 33, 41, 50, 56, 59, 63 eserleri yayınlanmıştır. Ölümünden sonra ise 1855-1856'da Julian Fontana tarafından Op. 67 ve 68. mazurkaları basılmıştır. Diğerleri el yazması halinde kalmıştır.

Chopin'in biyografisinden hatırlayacağımız üzere, bestecinin anavatanından kopuşu çok zorlayıcı ve acı verici olmuştur. Chopin'in ruhundaki ve kalbindeki anavatan hasretinin yansımaları mazurkalarında yoğun biçimde görülür. Zira, Chopin mazurkalarını çoğunlukla Polonya'dan uzakta, Paris'de bestelemiştir. Bununla birlikte bestecinin tüm mazurkalarında Polonya'nın doğasına duyduğu sevginin izlerine de rastlanır. Besteci mazurkalarında Polonya halkının ruhunu, düşüncelerini, iç dünyasını, yaşamını ve geleneklerini yansıtmıştır. Chopin'in çalışmalarındaki ulusal ruh, oldukça açık bir şekilde tezahür etmiştir. Chopin, mazurkalarında melodiyle beraber çalışmasına özgü ulusal tınıları da ortaya koymuştur. Diğer bir ifadeyle Chopin, deha bir sanatçı duyarlılığıyla, halk müziğinin ve şiirsel imgelerin büyüsünü, en ince zarafetle mazurkalarında yeniden üretmiştir. Chopin'in mazurkaları, sanatsal tasarım açısından şaşırtıcı derecede çeşitlidir. Bazıları parlak ve açık, bazıları tuhaf ve eğlenceli, bazıları ise tam tersine doğasında hüznü bir karaktere sahiptir. Liszt'in ifadesiyle; "şakalar, kibirler, fanteziler, eğilimler, ağıtlar, belirsiz duygular, tutkular, mücadeleler, güvenin ve iyiliğin bağlı olduğu herşey, bu danslarda vardır" (akt. Huneker, 1966, s. 355). Mazurkaları dinlerken sanki önümüzde Chopin'in hayatını, duygularını, çevresini anlatan 'müzikal günlüğü' görürüz. Kendi dünyası ve ayrı kaldığı memleketi hakkındaki derin düşünceleri, sevinç ve umutsuzlukları, zevkleri ve hayalleri, anıları mazurkalarının özetidir.

Chopin, halk dansları formlarının özelliklerini özgürce geliştirerek çok farklı içerikte şiirsel eserler yaratmıştır. Chopin'in mazurkaları, genellikle aksanlı ritimler, üç vuruşlu yapı ve farklı karaktere sahip bölümlerle öne çıkan, ortak özelliklere sahip mazur, kujawiak ve oberek adıyla bilinen üç Polonya halk dansının birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Mazur Polonya'nın Mazovya bölgesinde yapılan, geniş ve serbest melodi ile karakterize edilen ve merkezinde noktalı tartım kalıplarının yer aldığı bir dans türüdür. Çoğunlukla köy gençleri tarafından tercih edilen, 'zıplama' adınının baskın olduğu, hareketli doğaçlamalarla dolu ve keskin hareketli bir dandır (Paskhalov, 1949). Chopin'in mazurkalarında da en çok mazur dansının özelliklerine rastlanmaktadır. Kujawiak, Kuyavya bölgesinde varlığını sürdüren ve ağırlıklı olarak aksanlı ritmik yapıları içeren, melodik karaktere sahip ve vals andıran orta tempolu bir dans türüdür. Kujawiak dansının bir bölümü olan oberek ise genellikle daha canlı, neşeli, spontane ve hızlı tempolu melodiye sahip bir dandır. Dairesel hareketlerle ve ani duruşlarla karakterize edilir. İkinci veya üçüncü vuruşlarda kullanılan aksanlı ritmik yapıya sahiptir. Bazen Chopin'in bazı mazurkalarının dokusunda bile, herkes için ilginçtir.

Yukarıda açıklanan her bir dansın ortak noktası olduğu kadar, aralarında farklılıklar da vardır. Chopin bu üç dans arasındaki karakter farklılıklarını, özellikle tempo ve ritmik çeşitliliği kullanarak yansıtmıştır. Chopin'in bazı büyük formulu eserlerinde, anılan bu üç dans türünü yansıtan bölümlerin de var olduğu görülmektedir. Örneğin Polonya Temaları Üzerine Fanteziler'de ve Pişano ve Orkestra için Fa Minör Konçertosu'nun final bölümünde kujawiak dansından özgün yapılar kendini göstermektedir. Do Minör Sonat'ının Menuet bölümünde ise mazurka dansının özellikleri öne çıkmaktadır (Web 6). Chopin birçok mazurkasında sık sık iki dansı birleştirmiştir. Örneğin, Fa Majör Op.7 ve Si Majör Op.17 mazurkalarında mazur ve kujawiak danslarının birleşimini görebiliriz. Mazur ve oberek danslarının birleşimine daha az sayıda mazurkalarında rast gelinebilir. Re Majör Op.33 Mazurkası buna örnek verilebilir.

Chopin, küçük istisnalar dışında halk ezgilerinden doğrudan alıntılar yapmamıştır. Ancak halk müziği kültürünün etkisi Chopin'in mazurkalarında çeşitli düzeylerde kendini gösterir. Besteci, halk yaşamını tasvir etmek için Polonya müziğinin şarkı ve dans biçimlerine özgü melodik çizgilerini ve karmaşık ritmik yapılarını kusursuz bir incelikle kullanmıştır. Chopin, mazurkaların özgünlüğünü tamamen koruyarak, bu dansları mükemmel bir şekilde kendi yorumuyla sunmuştur. Halk müziğinin ve enstrümanlarının taklidi, Polonya halk müziğine özgü kromatik ses dizisi, halk enstrümantalizmi, halk unsurlarına dayanan modal yapıdaki müzikal temaların özgünlüğü, organ punktu, spesifik ritmik özellikler, triol karakterli süslemeler, uyumlu beşliler, oktavlar ve dominant yedililerden oluşan akorlar bu mazurkaların içeriğini oluşturur (Kurbanov, 2010). Chopin mazurkaları sadece duygusal ifade içermez. Cüretkar ve sürpriz dolu modülasyonlar, kararlı ritmik figürler ve zengin armoniler yoluyla müzikal bir tablo çizer. Ayrıca, mazurkalarında kontrpuan ve füğ gibi klasik tekniklere de yer vermiştir. Mazurkalar, tipik olarak birkaç farklı temadan oluşan iki ve üç bölümlü yapılar şeklinde karşımıza çıkar.

Bestecinin mazurkalarının üç zıt karaktere sahip olduğu söylenebilir. Chopin'in ilk mazurkaları, köy danslarını yansıtan canlı ve neşeli bir karaktere sahiptir. Chopin sonraki yıllarda Polonya balosunun atmosferini canlandıran mazurkalar besteleyerek mazurka türüne çeşitlilik kazandırmıştır. Son yıllarda bestelediği mazurkalarda ise çoğunlukla melankolik, lirik ve tutkulu bir ruh halinin yansıdığı görülür. Kısaca mazurkalar, 'Chopin'in ruhunun aynasıdır' denilebilir. Chopin mazurkalarını genellikle 'tablolar' şeklinde adlandırmıştır. Bestecinin bu tarzını Saint-Saens şu sözlerle ifade etmiştir; "Chopin'in müziği her zaman bir resimdir. Gerçekten de, bunlar Polonya yaşamının gerçek resimleridir. Görünüşe göre Polonya'nın ruhu bu güzel eserlerde şarkı söylüyor" (Web 5).

Aşağıdaki bölümde, Chopin'in minyatürleri arasında öne çıkan ve piyano pedagojisinde sıklıkla başvuru alan lirik-dramatik karakterli La Minör Op.68 No.2 Mazurka ve Polonya halk müziği motiflerinin yoğun şekilde yansıdığı Fa Majör Op.68. No.3 Mazurka danslarının müzikal ve teknik analizine yer verilmiştir.

Mazurka La Minör op.68 No.2

Besteci tarafından 1827 yılında yazılan ve erken dönem bestelerinden kabul edilen minyatürlerden biri olan La Minör Op.68 No.2 Mazurkası kujawiak stilini yansıtmaktadır. Sade, üç bölümlü şarkı formunda olan eser iki farklı temadan oluşmaktadır. Sakin, hüzünlü ve nostaljik duygularla dolu olan mazurka, bestecinin anavatanı olan Polonya'nın şiirsel lirik bir resmini çizmektedir. Noktalı ritmik yapı, karakteristik vals eşlik biçimi, armonik, ritmik ve melodik kalıpların değişimi, çeşitli tınılar, değişken tonalite, halk dansları unsurları bu mazurkada öne çıkmaktadır. Minör ve majör tonlarda duyulan çeşitli melodik ve ritmik değişiklikler, tüm mazurkanın tematik malzemesini oluşturur.

İlk bölüm, la minör akor seslerinden oluşan dokunaklı, akıcı ve zarif bir melodiyle giriş yapar. Temanın etkileyici melodisi, sürekli tekrarlanarak hüzünlü ve melankolik bir his yaratır. Tema, ritmik ve melodik detaylarla zenginleştirilmiştir. Genişlik ve yumuşaklığı simgeleyen lento temposu, artık ikililer üzerinden yapılan süslemeler, değişmeyen la sesi üzerine kurulan basso ostinato armonik kalıp, ölçülerin üçüncü vuruşunda kromatik tonlamalarla vurgulanan aksanlar hafif ve akıcı bir tarzda seslenerek, ana temayı benzersiz ve özel kılmaktadır. Diğer taraftan metindeki sabit, kararlı ritmik eşlik ve oranlı metrik kalıp mazurkanın bütünlüğünü sağlamıştır. Lirik ve dramatik mazurkalar grubunda yer alan bu eserin ilk ve son bölümlerde

hüzün ve nostalji duyguları hüküm sürer.

Şekil 1. Ana Tema

Mazurkaların üslup özellikleri olan ifade genişliği, farklı ruh hallerini yansıtan tonlar ve sürekli tekrar eden tema bu minyatürde de görülmektedir. Minör tonda başlayan ana tema, 17. ölçüden itibaren Do majör tonuna kısa bir geçiş yaparak tekrarlanmış ve mezzoforte nüansı ile daha canlı bir karakterde sunulmuştur. Buradaki majör tona geçişe karşın baştaki melankolik ruh hali yine de hissedilir. Chopin tarafından sıklıkla yapılan tonal ve müzikal dinamik değişiklikleri kujawiak halk dansının temel özelliklerini yansıtır.

Şekil 2. Majör Tona Geçiş

Poco piu mosso tempolu canlı ve neşeli ikinci bölüm la majör tonunda karşımıza çıkmaktadır. Bölümün müziği hareketli bir ritmik figürle köy dansını andırır. Temposu, oberek dansına özgü tempo özelliklerini yansıtmaktadır. Diğer taraftan bölümde yer alan, sol eldeki beşlilerin üzerine gelen, noktalı tartım kalıplarından oluşan ve sıçramalı bir yapıya sahip olan ezgi mazur halk dansının karakteristik unsurlarını da içermektedir. Köy orkestrasının seslerini

taklit eden orta bölümün teması, melodik ve figüratif bakımdan birinci ve üçüncü bölüme tezatlık oluşturur. Bu bölümün 3.ve 4. ölçülerinde yer alan kısa süreli ton değişiklikleri lidyan moduna dayanmaktadır. Besteci burada akorlardan oluşan kromatik geçişleri ustalıklı kullanmıştır. Polonya halk yaşamında Chopin'in gençlik yıllarında yaygın olan gayda, klarnet, kontrbas, keman, fujarka ve diğer enstrüman sesleri bu bölümde taklit edilmiştir. Bölümde ayrıca karşımıza nüans kontrastlığında soru ve cevap yapısında ezgiler çıkar.

Şekil 3. İkinci Bölüm

Poco a poco ritenuto ile üçüncü bölüme geçiş yapılır. Bu bölüm, ilk bölümün lirik karakterli geniş soluklu ana teması tekrarlanarak tamamlanır. İlk ve son bölümdeki zengin ve şarkımsı tema, sanki bir kişinin duygusal ve değişken iç dünyasını yansıtır. La Minör Mazurkası, diğer erken dönem mazurkalarından farklı olarak, dans türünden çok lirik mazurka türlerine denk gelmektedir. Chopin'in piyano stiline özellikler olan parlak müzikal ifade, yaratıcılığını yansıtan melodik zenginlik, artikülasyon, pedal tekniği, melodik süslemeler, müzikal dinamikler, değişen ritmik ve metrik yapı bu mazurkada da dikkat çekmektedir. Eserin melodik yapısı ise özellikle rubato tekniğinin kullanımını gerekli kılmaktadır.

Mazurka Fa Majör Op.68 No.3

La Minör Op.68. No.2 Mazurka'sına göre tamamen farklı bir karakterde olan Fa Majör Op. 68. No.3 Mazurka'sı Allegro ma non troppo temposunda üç bölümlü şarkı formundadır. Bestecinin erken dönem mazurkalarından biri olan ve parlak folklorik köy müziği özellikleri taşıyan eser 1829 yılında bestelenmiştir. Mazurka; akor dokusu, çeşitli senkoplar, tipik bir mazur tınısı, müzikal temaların özgüllüğü ve karakteristik ritmik özelliklerin uyumundan oluşmuştur.

Mazurkanın ana teması halk müziği özellikleri taşımaktadır. İlk bölüm, askeri cesareti simgeleyen dinamik bir marş müziği teması ile başlar. Fa majör tonunda noktalı ritmik yapı ile giriş yapan tema, sürekli otantik kadans ve sol elde beşli aralıklar eşliğinde armonik sekvensle, re minör üzerinden si bemol majör tonunda devam eder ve dominantta kalış verir. İkinci cümle aynı sekvens yapısında devam ederek tonikte kalış verir.

Şekil 4. Ana Tema

Devamında benzer bir tema, majör tonun aksine re minör tonunda gelir. Burada bestecinin vatan özlemi duygusu hissedilir.

Şekil 5. İkinci Tema

Poco piu vivo temposu ile farklı bir motiften oluşan, halk eğlencesini tasvir eden ve oberek dansını andıran değişken ritmik yapıli orta bölümdeki tema, ilk bölümle keskin bir tezatlık oluşturur. Mazurkalara özgü mod değişkenliğı bu minyatürde öne çıkmaktadır. Bu bölümün ana teması lidyen modunun özelliklerini yansıtmaktadır. Buradaki ezgisel yapı, halk danslarında yoğun biçimde kullanılan gaydanın eşliğinde yüksek registirde seslenen keman sesini andırır. İlk bölümde görülen akorların aksine, bu bölümde beşli aralıklardan oluşan sol eldeki ritmik ostinato dikkat çekmektedir. Bu yapı, köylüler tarafından eşlik edilen bir orkestranın tınısını andırmaktadır. Sağ elde ise bu eşlik üzerine yapılandırılan ve köylü dansını andıran neşeli bir melodi duyulur. Oberek için tipik olan farklı vuruşlarda gelen aksanlar, mazurkanın orta bölümünde de abartılı şekilde görülmektedir. Halk danslarının temel özellikleri, canlı tempo, değişken aksanlar ve farklı bir ritmik yapı ile bu bölümde karakterize edilmiştir.

Şekil 6. İkinci Bölüm

Üçüncü bölüm, birinci bölümdeki tema tekrar duyurularak ritardando eşliğinde sona erer.

Genel bir değerlendirmeye; Chopin'in mazurkaları özellikle müzikalite açısından parlaklıkları ile göze çarpmaktadır. Chopin mazurkaları, teknik bakımdan çok zorlayıcı değildir. Buna karşın icracıdan yüksek düzeyde müzikal yorum talep eder. Besteci, mazurkalarında icracıya duygularını kullanmakta serbestlik tanır. Chopin mazurkalarında nüansların kontrast şekilde kullanımına az rastlanır. Çoğunlukla nüanslar arasındaki geçişler kademeli olarak yapılır. Chopin, mazurkalarının çok yüksek nüanslarla seslendirilmesini önermemiş ve pp, p, mf, f aralığında olan dinamik işaretleri sık kullanmıştır. Buna karşın mazurkalardaki hızlanma ve yavaşlama değişiklikleri her zaman metinde yer almaz.

Chopin'in mazurkalarında öne çıkan diğer bir unsur ise Rubato'dur. Chopin, Polonya halk müziği için tipik olan rubato tekniğini tüm mazurkalarında kullanmıştır. Mazurkaların en çekici özelliklerinden biri olan rubato tekniğinin uygulanması özellikle zordur. İtalyanca 'çalıntı tempo' anlamına gelen rubato tekniği 17-18. yüzyıl müzik sanatında bulunmuştur. Ancak, Chopin bu tekniğe daha da yaratıcılık katarak eserlerinin vazgeçilmezi haline getirmiştir. Chopin rubatosu, Polonya halk ritminin özgünlüğünün kökenidir. Bu nedenle rubato, Chopin eserlerine özgü bir terim olarak kabul edilmektedir. Besteci, özellikle mazurkaları icra edecek olan piyanistler için rubato ile ilgili olarak şu ipuçlarını vermiştir; "sol el orkestra şefi olmalı, düzgün çalmalı, sağ el ise özgürce çalmalıdır. Ölçü içinde belirsizlik, erteleme, sabırsızlık, acelecilik olsa da tempo her zaman korunmalıdır" (Web 6).

Chopin'in müziğinde diğer benzersiz bir ifade aracı ise pedal kullanımıdır. Pedalın rolü, sadece parmakların yapamadığını yapmakla kalmaz. Pedalın kullanımı bazı edisyonlarda açık biçimde yer almamasına karşın Chopin'in eserlerinde pedalın birçok fonksiyonunu görebiliriz.

Besteci, geleneksel pedal kullanımının yanı sıra eserlere özgü, icracıya sezgisel süreçte serbestlik tanıyan pedal kullanımına vurgu yapmıştır. Chopin; eserlerindeki armonikleri ve müzikal dinamikleri pedalla zenginleştirerek eserlerine şiirsel bir şarkımsı karakter katmıştır. Bu kullanım, pedalın son derece ilginç, hacimli ve çok yönlü bir özelliğe kavuşmasını sağlamıştır. Geçmiş dönem bestecilerinin böylesine bir esneklikle pedal kullandığı sık görülmez. Chopin, diğer taraftan eserlerinde parlak bir sesi matlaştıran sol pedalı çok sık kullanmamıştır. Buna karşın icracılar için belirli durumlarda, sol pedal yerine pp nüansını veya sotto voce terimini kullanmayı tercih etmiştir (Nikolayev, 1980).

SONUÇ

Bu çalışmada, Chopin'in hayatı kısaca açıklanmış, besteciliğinin gelişmesine katkı sağlayan kültürel ve müzikal unsurlara dikkat çekilmiş, piyano müziği ve minyatürleri özetlenmiştir. Kavramsal çerçevenin yanı sıra ayrıca bestecinin mazurkalarından Fa Majör Op.68 No.3 ve La Minör Op.68 No.2 başlıklı eserleri, bu çalışmanın yazarının uygulamaya dönük birikimi ve eser çözümleme teknikleri çerçevesinde incelenmiş, bu iki eserin temel karakteristik özellikleri detaylandırılmıştır.

Günümüze kadar bestecinin büyük formlu eserleri birçok araştırmaya konu olmuştur. Ancak gerek Türkiye'de gerekse yurt dışında mazurkalar, büyük formlu eserleri ele alan çalışmaların gölgesinde kalmıştır. İncelenen bu iki eserin piyano eğitiminin yer aldığı mesleki müzik eğitimi kurumlarındaki öğrenci ve eğitimciler için özellikle önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada paylaşılan bilgiler, bestecinin diğer eserlerindeki müzikal özellikleri çözümleme sürecine de katkı sağlayacaktır. Chopin'in eserleri pedagojik repertuvarın yanı sıra sanatsal yönden de vazgeçilmezler arasında yer alır. Günümüze kadar birçok piyanist, repertuvarında Chopin'in eserlerine yer vermiştir. Bestecinin bu çalışmada ele alınan iki mazurkası, piyano müziği bağlamında her bir müzisyenin eğitimi için gerekli görülen temel malzemelerdendir. Dolayısıyla çalışmanın, bestecinin farklı türdeki yapıtlarının icracılık sanatında da anlaşılmasını kolaylaştıracığı ve doğru icra konusunda yol göstereceği söylenebilir.

İncelenen mazurkalar, öğrencilerin müzik eğitimi süreçlerinde yaratıcılıklarının gelişmesine zemin hazırlayan bir model özelliği taşımaktadır. Mazurkaların icrası için bestecinin diğer dans türünde olan minyatürlerinin de incelenmesi gerektiği görüşü kabul görmektedir. Bu yaklaşım, Chopin'in besteleri üzerinde çalışarak edinilen becerileri pekiştirmek için de değerli bir yoldur. Bu nedenle bu eserlerin eğitim süreçlerinde tercih edilmesi, Chopin'in besteciliğinin müzikal ve teknik bakımdan temel özelliklerinin anlaşılmasına, doğal olarak bestecinin temsil ettiği romantik dönem müziğinin çözümlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada sunulan analizler, sanatsal ve pedagojik süreçlerde yöntem bakımından bazı ipuçları verebilir, piyanistlerin çok yönlü yaratıcı ve bilimsel gelişimine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, mazurkaları eğitim materyali olarak tercih etmek isteyen eğitimcilere ve öğrencilere bazı öneriler sunulabilir.

Chopin'in tüm eserlerinde olduğu gibi mazurkalarının performansı teknik kapasitenin yanı sıra yüksek düzeyde müzikal beceri talep eder. Bu nedenle, mazurkaları çalışmadan önce Chopin'in Polonya halk müziğinden esinlenerek bestelediği eserlerin temel özellikleri hakkında bilgi sahibi olunması gerekir. Konuyla ilgili ilgi çekici bir anıyı aktarmak anlamlı olabilir. En iyi Chopin icracısı olarak kabul gören Artur Rubinstein, 1938-1939'da mazurkaların tam setinin ilk kaydını yaparken, stüdyodaki plak yapımcılarına bu eserlerin karakterini anlatabilmek için

Polonya halk danslarına özgü hareketleri göstermiş ve “Polonya halk müziğinin temel bilgisi olmadan Chopin’in mazurkalarını anlamak gerçekten zordur” ifadesini kullanmıştır (Web 3-Bielecki).

Mazurkaların çalışılması sürecinde bazı önemli unsurlara özen göstermekte fayda vardır. Öncelikle, öne çıkan performans kayıtlarını dinlemektir. Öğrencilere, farklı piyanistlerin kayıtlarının dinletilmesi, Chopin’in mazurkalarında yer alan farklı müzikal özellikler hakkında ayrı ayrı fikir verebilir. Özellikle farklı ülkelerden olan piyanistlerin yorumlarını dinlemek, bu yorumları karşılaştırarak benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmek önemlidir. Ayrıca, mazurka, oberek ve kujawiak danslarına ilişkin videolar izlemek de mazurkaların genel karakterini anlayabilme açısından yarar sağlayacaktır. Bu yaklaşım doğrultusunda kazanılacak olan tecrübeler karşın mazurkaların icrasında bestecinin düşüncelerinin ve mazurkaların müzikal içeriğinin korunmasına dikkat edilmelidir.

Diğer taraftan, vuruşlar, vuruşlara karşılık gelen artikülasyonlar, karakter ve tempo değişikliği gibi bazı temel unsurlar Chopin mazurkalarının en önemli özellikleri arasında sayılır. Bu nedenle, mazurkaların çalışılması sürecinde izlenebilecek metodolojik yaklaşımlardan biri müzikal ifadelerin yapısal özelliklerini belirlemek ve ritmik özellikleri çözümlemektir. Chopin mazurkalarını çalışırken, bestecinin müziğini ve tarzını yansıtabilmek için aşırı hızdan, ifadeden yoksun performanstan ve tempoda zamansal kısıtlamalardan kaçınmak gerekir. Ayrıca, pratikler öncesinde, ağırlıklı olarak romantik dönem hakkında bilgi sunulması, Chopin’in müziğini, sanatsal ve teknik bakış açısını, onun romantik dönem müzik kültüründeki yerini ve genel düşüncelerini anlamamıza katkı sağlayacaktır. Bu yaklaşım, öğrencilere müziğin teknik boyutunun ötesine geçerek daha müzikal bir bakış açısı kazandırabilir.

Mazurkalar, piyano eğitiminde özellikle süslemeler, rubato, pedal kullanımı ve müzikal yapı analizi için tercih edilebilir. Çalışmada sunulan bilgiler, bu bahsedilen müzikal unsurların öğretilmesi ve pekiştirilmesi sürecinde kullanılabilir. Mazurkalara, romantik müzik tarzının anlaşılması, müzikal gelişimin sağlanması, romantik döneme özgü kavramların öğretilmesi ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi sürecinde başvurulabilir. Chopin mazurkaları, içerisinde barındırdığı birçok teknik kavram ve müzikal yapı bakımından işitme eğitimi derslerinde de kullanılabilir. Çalışmada sunulan kavramsal çerçeve ise piyano eğitiminin yanı sıra müzik tarihi, müzik teorisi, müziksel çözümleme, armoni gibi teorik derslerde bir eğitim materyali olarak tercih edilebilir.

Piyano eğitimi alan her bir öğrencinin, kendine özgü farklı fiziksel yapısı, müzikal birikimi, ruh hali, güçlü ve zayıf yönleri vardır. Teknik konularda bazı öğrenciler zorlanırken bazıları zorlanmayabilir. Bu nedenle, her öğrenciye mazurkaları aynı yöntemle ve aynı edisyon üzerinden çalıştırmak her zaman beklenen sonucu vermeyebilir. Chopin eserlerinin icrasında, farklı editörlerin baskılarını incelemek, müzisyeninin yaratıcılık gelişiminde etkili olan diğer önemli bir unsurdur. Chopin yapıtlarının birçok editör tarafından farklı baskılarının yapıldığı bilinmektedir. Bu baskılarda, metinde yer alan açıklamalar, müzik bütünlüğünün korunması için dikkat edilmesi gereken noktalar, uzmanlaşmayı amaçlayan ve rahat okunabilirliği sağlayan teknik formüller gibi birçok yönlendirici bilgi yer almaktadır. Bir piyanist, bir eseri farklı edisyonlar üzerinden icra ettiğinde, her seferinde besteci hakkında farklı özellikleri keşfeder ve farklı deneyimler kazanır. Dolayısıyla, Chopin’in mazurkalarını tek bir edisyon yerine farklı edisyonlar üzerinden çalışmak önemlidir. Bu anlamda, editörlüğünü I. Paderewski’nin yaptığı baskıların kılavuz niteliğinde olduğunu vurgulamak gerekir. Bununla birlikte öğrencilere;

eserlerin müzikal yapısını çözümleyebilme, arka plandaki kültürel unsurları araştırarak eserin içeriğine hakim olma, bölümlere ayırarak çalışabilme gibi bazı yöntemler öğretilmeli ve bağımsız çalışma becerisi kazandırılmalıdır. Her ne kadar yukarıda açıklanan edisyon çeşitliliği bir zenginlik olarak görülse de eseri çalışan kişi, bir şef olarak hareket etmeli, mazurkaya kendi duygu ve düşüncesini aktarmalıdır. Diğer bir ifadeyle, kendi editörlüğünü kendi yapabilmelidir. Özetle; Chopin'in mazurkaları, çalışma veya sahneleme sürecinde, kültürel, eğitsel ve müzikal birçok değişkenin dikkate alınmasını gerektirir. Her bir değişkene özenle yaklaşılması eserin öğretim ve icra sürecine olumlu katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Bryantseva, V. (2014). *Музыкальная Литература Зарубежных Стран*. Москва: Музыка.
- Galaçkaya, V. (1983). *Музыкальная Литература Зарубежных Стран*. Москва: Музыка.
- Huneker, J. (1966). *Chopin The Man And His Music*. New York: Dover Publications.
- İlyasoğlu, E. (2001). *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Konen, V. (1981). *История Зарубежной Музыки*. Москва: Музыка.
- Kremlyov, Y. (1971). *Фридерик Шопен*. Москва: Музыка.
- Kurbanov, B. (2010). *Çoksesli Müziğin Unutulmazları*. Ankara: Poyraz Ofset Matbaacılık.
- Liszt, F. (1956). *Ф. Шопен*. Москва: Государственное Музыкальное Издательство.
- Mazel, L. (1971). *Исследование О Шопене*. Москва: Советский Композитор.
- Nikolayev, V. (1980). *Шопен Педагог*. Москва: Музыка.
- Paskhalov, V. (1949). *Шопен И Польская Народная Музыка*. Москва: Государственное Музыкальное Издательство.
- Prihodovskaya, E. (2013). Миниатюра как основа формообразования в творчестве Ф. Шопена. *Вестник Томского государственного университета Культурология и искусствоведение*, 4(12), 121-124.
- Say, A. (1994). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Saydam, A. (1982). *Dünyaca Ünlü Müzisyenler de Çocuktuk*. Ankara: Arkadaş Kitabevi Yayınları.
- Tomaszewski, M. (2011). *Шопен Человек, Творчество, Резонанс*. Москва: Музыка.
- Web 1-Zenkin, K. <https://www.belcanto.ru/chopin.html>, Erişim Tarihi: 20.04.2021
- Web 2-Ponyatovskaya, İ. <https://culture.pl/ru/artist/frederik-shopen>, Erişim Tarihi: 15.06.2021
- Web 3-Bielecki, A. https://chopin.nifc.pl/en/chopin/gatunki/4_mazurki, Erişim Tarihi: 10.01.2021
- Web 4. https://imwerden.de/pdf/musika_chopin.pdf, Erişim Tarihi: 27.05.2021
- Web 5. <http://music-fantasy.ru/materials/friderik-shopen-mazurki>, Erişim Tarihi: 19.05.2021
- Web 6. <https://culture.pl/ru/work/frederik-shopen-mazurki>, Erişim Tarihi: 07.07.2021

Web 7-Butenko, Y. <https://day.kyiv.ua/ru/article/kultura/tam-gde-serdce-shopena>, Erişim Tarihi: 08.03.2021

Zenkin, K. (2019). *Фортепианная Миниатюра И Пути Музыкального Романтизма*. Москва: Издательство Юрайт.